

Borås kommun
boras.stad@boras.se

Beslut för förskoleklass och grundskola

efter tillsyn i Viskaforsskolan F-9
i Borås kommun

Tillsyn i Viskaforsskolan F-9

Skolinspektionen har genomfört tillsyn av Borås kommun under hösten 2016. Viskaforsskolan F-9 (nedan benämnd Viskaforsskolan) besöktes av Skolinspektionen mellan den 19 och den 21 oktober 2016.

Skolinspektionen har under tillsynen intervjuat rektorn, lärare för förskoleklass och årskurs 1-9, elever från årskurs 1-9 och elevhälsan (skolsköterska, två specialpedagoger, kurator och psykolog).

Måluppfyllelse och resultat

Kunskapsresultat årskurs 3

Enligt de uppgifter som rektorn lämnat till Skolinspektionen bedömdes 86 procent av eleverna i årskurs 3 ha nått kunskapskraven för godtagbara kunskaper i svenska läsåret 2014/15. Motsvarande siffra för läsåret 2015/16 var 97 procent. Rektor redovisar vidare att 86 procent av eleverna i årskurs 3 nådde kunskapskraven för godtagbara kunskaper i matematik läsåret 2014/15 och 91 procent läsåret 2015/16.

Skolverkets nationella statistik över resultaten för de nationella ämnesproven vid skolenheten avseende läsåret 2014/15 visar att andelen elever som deltagit i de olika delproven är mellan 92 och 100 procent. I de nationella ämnesproven i svenska bedömdes mellan 40 och 90 procent av eleverna uppnå kravnivån på de olika delproven. Lägst var resultatet på delprovet som mäter förmågan att skriva berättande text. I de nationella ämnesproven i matematik bedömdes mellan 48 och 85 procent av eleverna uppnå kravnivåerna i de olika delproven. Där var det lägst andel elever som klarade delprovet "Mätning massa, skriftliga räknemetoder".

Kunskapsresultat årskurs 6

Skolverkets nationella statistik för läsåret 2015/16 visar att det för olika ämnen varierar hur stor andel av eleverna som uppnått betyget E. Samtliga elever uppnådde minst betyget E i ämnet hem- och konsumentkunskap och i ämnet svenska var det lägst andel elever som uppnådde minst betyget E, vilket var 75 procent.

Den genomsnittliga betygspoängen för eleverna på Viskaforsskolan var i alla ämnen utom hem- och konsumentkunskap och slöjd lägre eller lika med den genomsnittliga betygspoängen för eleverna i riket. I ämnet slöjd liksom i ämnet hem- och konsumentkunskap var den genomsnittliga betygspoängen 14,1 i

jämförelse med den genomsnittliga betygspoängen för elever i riket som var 13,7 för båda dessa ämnen.

Lsåret 2014/15 var andelen elever vid skolenheten med lika terminsbetyg och provbetyg på ämnesproven 53 procent i ämnet engelska och 56 procent i ämnet svenska. För riket var motsvarande värden 73 och 71 procent. I ämnet matematik var andelen elever med lika terminsbetyg och provbetyg ungefär fem procentenheter lägre i jämförelse med motsvarande värde för riket, 68 procent jämfört med 73 procent i riket.

Kunskapsresultat årskurs 9

Skolverkets nationella statistik visar att 66 procent av eleverna i årskurs 9 som lämnade skolenheten läsåret 2015/16 hade uppnått de kunskapskrav som minst ska uppnås i alla ämnen. Motsvarande siffra för riket var 74 procent. Andelen elever som inte uppnådde de kunskapskrav som minst ska uppnås i alla ämnen var 82 procent år 2011, 72 procent år 2012, 68 procent år 2013, 69 procent år 2014 och 65 procent år 2015. Andel elever som inte uppnådde kunskapskraven i minst två ämnen var 28 procent år 2015 och andelen elever som inte uppnådde kunskapskraven i minst två ämnen har ökat sedan år 2012 som då var 17 procent.

Det genomsnittliga meritvärdet på skolan för årskurs 9 läsåret 2010/11 var 208 poäng vilket låg lägre än genomsnittet för riket, som då hade ett genomsnittligt meritvärde på 211 poäng. Skolans genomsnittliga meritvärde var 226 poäng läsåret 2015/16 och motsvarande värde för riket (samtliga huvudmän) var samma läsår 224 poäng. (Det genomsnittliga meritvärdet beräknas sedan 2015/16 på 17 ämnen istället för, som tidigare, 16 ämnen.)

Lsåret 2015/16 var andelen elever som i slutet av årskurs 9 inte var behöriga till gymnasieskolan 20 procent och motsvarande siffra för riket var 16 procent. Lägst var behörigheten till naturvetenskapligt och tekniskt program där 69 procent av eleverna var behöriga jämfört med 79 procent i riket. Högst behörighet var det till gymnasieskolans yrkesprogram där behörigheten var 80 procent läsåret 2015/16, jämfört med 83 procent i riket. Behörigheten till samtliga program var lägre än i riket på motsvarande program.

Resultat av arbetet med trygghet och studiero

Rektor skriver i den dokumentation som Skolinspektionen tagit del av att studieron varierar från klass till klass samt att det finns elever som inte är trygga. Skolan har under läsåret 2015/16 vid incidenter arbetat med att göra

vårdnadshavare delaktiga i arbetet kring oro i klasser. Detta medförde, enligt rektor, lugnare klassrumsklimat och studiero under vårterminen 2016.

I Skolinspektionens enkät för elever i årskurs 5, våren 2016, var antalet elever som svarade 35, vilket motsvarar en svarsandel på 97 procent. På påståendet att "Jag har studiero på lektionerna" svarar 63 procent att "det stämmer ganska bra" och 31 procent att "det stämmer ganska dåligt". På påståendet "På lektionen stör andra elever ordningen i klassrummet" svarar mer än 54 procent att "det stämmer ganska bra" eller "det stämmer helt och hållet".

Skolinspektionens enkät visar att ungefär 80 procent av eleverna känner sig helt och hållet eller ganska trygga på skolan, vilket kan jämföras med ungefär 90 procent för eleverna i riket.

I Skolinspektionens enkät för elever i årskurs 9 våren 2016 är antalet elever som svarade 48, vilket motsvarar en svarsandel på 77 procent. På påståendet att "Jag har studiero på lektionerna" svarar 46 procent att "det stämmer ganska bra" och 23 procent att "det stämmer ganska dåligt". På påståendet "På lektionen stör andra elever ordningen i klassrummet" svarar mer än 57 procent att "det stämmer ganska bra" eller "det stämmer helt och hållet". Skolinspektionens enkät visar att 84 procent av eleverna "känner sig helt och hållet" eller "känner sig ganska trygga på skolan", vilket kan jämföras med ungefär 90 procent för eleverna i riket.

Översikt över konstaterade brister i verksamheten

Skolinspektionens ingripanden

Område	Typ av ingripande	Senaste datum för redovisning
1. Undervisning och lärande	Föreläggande	2017-09-13
2. Extra anpassningar och särskilt stöd	Föreläggande vid vite	2017-09-13
3. Bedömning och betygssättning	Ingen brist konstaterad	
4. Trygghet, studiero och åtgärder mot kränkande behandling	Föreläggande vid vite	2017-09-13
5. Förutsättningar för lärande och trygghet	Föreläggande	2017-09-13
6. Styrning och utveckling av verksamheten	Ingen brist konstaterad	

Sammanfattande bedömning

Tillsynen visar att det finns brister vid Viskaforsskolan som huvudmannen Borås kommun tillsammans med rektorn måste åtgärda så att bestämmelserna i skollag, läroplan och övriga författningar följs.

Skolinspektionens utredning visar att det finns omfattande brister i skolenhetens arbete med särskilt stöd och att bristerna förelegat under en längre tid. Elever som av olika anledningar har svårigheter att uppnå kunskapskraven som minst ska uppnås utreds inte skyndsamt för att få sitt eventuella behov av särskilt stöd klarlagt. Det i sin tur kan innebära att eleven inte alls får det stöd eleven behöver eller att fel stöd ges och fortsätter ges. Skolenheten har inte ett fungerande arbete för att uppmärksamma, anmäla och skyndsamt utreda signaler om att elever kan vara i behov av särskilt stöd. Arbetsgången avseende elever i behov av extra anpassningar och särskilt stöd fungerar inte tillfredställande.

Vidare visar Skolinspektionens utredning att elever i årskurs 7-9 inte får ett aktivt lärarstöd i alla ämnen. Det finns ämnen där flera elever inte uppnår målen och där Skolinspektionen bedömer att det i undervisningen inte ges ett

kontinuerligt och aktivt lärarstöd till dessa elever i den omfattning som behövs för att skapa förutsättningar för eleverna att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås. Utredningen visar att flera av dessa elever har bedömts inte ha behov av särskilt stöd utan istället är hänvisade till det stöd skolan erbjuder i form av ett aktivt lärarstöd och extra anpassningar inom ramen för undervisningen.

Skolinspektionens utredning visar även att skolan inte upplevs som en trygg miljö för alla elever och att det är bristande studiero i flera klasser. Det förekommer bland annat att elever springer runt, skriker eller går ut och in i klassrummet under pågående lektion. Eleverna ändrar inte sitt beteende vid tillsägelse utan det beteendet fortgår vilket påverkar alla elevers möjligheter att arbeta under lektionerna. Huvudmannen måste omgående se till att vidta de åtgärder som krävs för att ge eleverna trygghet och studiero så att de kan koncentrera sig på skolarbetet.

Skolinspektionens utredning har också visat att elevhälsan inte främst arbetar förebyggande och hälsofrämjande och på det sättet bidrar till miljöer som främjar elevernas lärande. Detta trots att det finns en problematik på skolenheten med elever som upplever otrygghet och att det råder en bristande studiero. Det framgår även av utredningen att det vid tidpunkten för Skolinspektionens tillsyn finns elever som utsätts för kränkande behandling av andra elever, och att förekomsten av kränkande behandling har ökat markant under höstterminen 2016 då många händelser inträffat på skolenheten, vilket medfört att personalen inte hinner med att anmäla, utreda och vidta åtgärder vid alla situationer som uppstår. Skolan har inte ett tillräckligt målinriktat arbete för att motverka och förhindra kränkande behandling av elever.

Skolinspektionen ser allvarligt på de konstaterade bristerna. Flera av dem är sådana att de fått, eller riskerar att få, påtagliga konsekvenser för eleverna vid skolan. Särskilt gäller detta eleverna i några klasser.

Av skäl som utvecklas nedan har Skolinspektionen förenat några av föreläggandena i detta beslut med vite. Skolinspektionen kan konstatera att Borås kommun och rektorn vid skolenheten måste vidta kraftfulla åtgärder för att alla elever på Viskaforsskolan ska få en utbildning i enlighet med kraven i skollagen och läroplanen samt andra författningar.

Nedan följer en mer detaljerad redogörelse för de brister som Skolinspektionen kunnat konstatera vid tillsynen.

Skolinspektionens beslut

Föreläggande vid vite

Skolinspektionen förelägger med stöd av 26 kap. 10 och 27 §§ skollagen (2010:800) Borås kommun att vid vite av 1 000 000 kr senast den 13 september 2017 vidta åtgärder för att avhjälpa påtalade brister. De vidtagna åtgärderna ska senast samma dag skriftligen redovisas till Skolinspektionen.

Skolinspektionen förutsätter att huvudmannen skyndsamt vidtar åtgärder för att avhjälpa de brister som påtalats i verksamheten.

Om Borås kommun inte följer detta föreläggande kan Skolinspektionen ansöka hos förvaltningsrätten om utdömande av vitet.

Extra anpassningar och särskilt stöd

Skolans lärmiljöer måste anpassas så att de elever som riskerar att inte nå de kunskapskrav som minst ska uppnås får stöd i form av extra anpassningar eller särskilt stöd. Skolan ska utveckla metoder för att stimulera och stödja tills åtgärderna får effekt genom att situationen för den enskilda eleven eller en grupp elever förbättras.

När skolans arbetssätt och arbetsformer inte är tillräckliga för att möta elevens behov ska en analys genomföras av hur skolan kan anpassa lärmiljöerna eller undervisningens innehåll och genomförande. Skolans svårigheter att möta elevens behov kan framkomma till exempel i undervisningen, genom resultat på nationella prov eller genom uppgift från eleven och dess vårdnadshavare. Lärare och elevhälsa ska oftast samråda för att kunna avge lämpliga insatser. Eleven och vårdnadshavaren ska vara delaktiga i detta. Det kan också handla om att skolan behöver förbättra sitt arbete med att hjälpa en elev med att planera och strukturera sina studier, färdighetsträning, specialpedagogiska insatser under en kortare tid, särskilda hjälpmedel eller utrustning och digital teknik med anpassade programvaror eller mer långvariga insatser såsom studiehandledning på modersmål eller regelbundna specialpedagogiska insatser såsom regelbunden kontakt med en speciallärare. Huvudregeln är att särskilt stöd ska ges i elevens ordinarie grupp om inte detta visats vara olämpligt utifrån elevens behov. Insatserna ska utvärderas och korrigeras om de inte haft avsedd effekt.

Bedömning av brist

Skolinspektionen konstaterar att Borås kommun inte uppfyller författningskraven avseende att:

- Ansvariga på skolan utreder elevens behov av särskilt stöd skyndsamt, om det visar sig att det stöd som getts i form av extra anpassningar inte är tillräckligt för att eleven ska ha möjlighet att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås. Detsamma gäller om det finns särskilda skäl att anta att sådana anpassningar inte skulle vara tillräckliga. (3 kap. 8 § skollagen)

- Visar utredningen att en elev är i behov av särskilt stöd ges eleven sådant stöd på det sätt och i den omfattning som behövs, för att eleven ska ha möjlighet att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås. (3 kap. 8-12 §§ skollagen; Lgr 11, 2 Övergripande mål och riktlinjer, 2.8 Rektorns ansvar)

Åtgärder

Skolinspektionen bedömer att följande åtgärder behöver vidtas för att avhjälpa bristen.

- Lärare och övrig skolpersonal ska anmäla till rektor om det framkommer att det kan befaras att en elev inte kommer att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås trots att stöd getts i form av extra anpassningar eller om det finns särskilda skäl att anta att sådana anpassningar inte skulle vara tillräckliga.
- Rektorn ska se till att elevens behov av särskilt stöd skyndsamt utreds, om det visar sig att det stöd som getts i form av extra anpassningar inte är tillräckligt för att eleven ska ha möjlighet att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås eller om det finns särskilda skäl att anta att sådana anpassningar inte skulle vara tillräckliga.
- Visar utredningen att en elev är i behov av särskilt stöd ska rektorn se till att eleven ges sådant stöd på det sätt och i den omfattning som behövs, för att eleven ska ha möjlighet att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås.

Motivering till bedömning av brist

Bedömning

Skolinspektionen bedömer att elevers behov av särskilt stöd inte utreds skyndsamt på Viskaforsskolan och att särskilt stöd inte alltid ges på det sätt och i den omfattning som behövs. Skolenheten har inte ett fungerande arbete för att uppmärksamma, anmäla och skyndsamt utreda anmälningar om att elever kan vara i behov av särskilt stöd.

Flera av de personer som Skolinspektionen talat med vid sitt tillsynsbesök beskriver att det på skolenheten saknas ett samlat grepp om hur de arbetar med elever i behov av särskilt stöd och att det saknas en kontinuitet i detta arbete. Tillsynen visar att arbetsgången avseende elever i behov av extra anpassningar och särskilt stöd inte fungerar tillfredställande. De extra anpassningar som görs

pågår ofta under lång tid och de följs inte alltid upp systematiskt av lärarna för att utvärdera om anpassningarna gett önskat resultat för elevens kunskapsutveckling. Konsekvenserna av att insatta anpassningar inte följs upp och utvärderas tillräckligt snabbt blir att det tar omotiverat lång tid innan det uppmärksammas att elever kan vara i behov av mer omfattande anpassningar eller utredning för särskilt stöd. Det i sin tur medför en stor risk att elever erbjuds extra anpassningar som inte är tillräckliga utifrån elevens behov och att elever därmed inte ges rätt förutsättningar att nå målen med utbildningen.

Vid tillsynen framkommer att elever som befaras inte nå de kunskapskrav som minst ska uppnås inte alltid anmäls till rektorn för behov av utredning och inte heller utreds skyndsamt. Tillsynen visar således att lärare inte rapporterar skyndsamt till elevhälsan när de extra anpassningar som satts in visat sig vara otillräckliga för att möta elevens behov. Det framkommer också vid intervjuer med elevhälsan, lärare och rektor att elever som bedömts vara i behov av utredning för särskilt stöd inte utreds skyndsamt efter att anmälan om behov av utredning gjorts. Förutom att dessa brister lett till att elever fått vänta länge på en utredning, framkommer det även att elever, som en följd av att deras eventuella behov av särskilt stöd inte anmälts vidare till rektor, inte blivit utredda över huvud taget. Om en elevs behov inte utreds alls, eller inte utreds skyndsamt, riskerar eleven att bli utan det särskilda stöd som denne har rätt till enligt skollagen. Utan en utredning är det också svårt för lärare och rektor att veta att eventuella insatser som sätts in verkligen är adekvata och motsvarar elevens behov och därmed hjälper eleven. Det finns således en uppenbar risk att elever inte ges särskilt stöd på det sätt eller i den omfattning som de har behov av efter att extra anpassningar visat sig inte vara ett tillräckligt stöd för eleven.

Tillsynen visar också att elever inte alltid ges det särskilda stöd som en utredning visat att de är i behov av. Det framkommer, i intervju med lärarna, bland annat att särskilt stöd inte i dagsläget kan ges i alla ämnen: eleverna får exempelvis inte särskilt stöd i naturvetenskapliga ämnen, något som framstår som anmärkningsvärt då dessa ämnen återfinns bland de ämnen på skolan där flest elever inte uppnår de kunskapskrav som minst ska uppnås. Det finns också uppgifter om att skolans resurser ibland begränsar det särskilda stöd som en elev kan ges.

Det finns också elever vid skolenheten som har omfattande frånvaro och som till följd av frånvaron missat så mycket undervisning att eleverna riskerar att inte nå kunskapskraven i flera ämnen. Utredningen visar att dessa elever inte

alltid har uppmärksammats och utretts för särskilt stöd trots omfattande frånvaro över tid.

Skolinspektionens tillsyn visar således sammantaget att elever i behov av särskilt stöd inte skyndsamt utreds och att elever inte ges det särskilda stöd som de enligt lag har rätt till. Mot ovanstående bakgrund kan Skolinspektionen konstatera att skolenhetens arbete med särskilt stöd inte uppfyller författningarnas krav.

Rättslig reglering

I skollagen anges att om det inom ramen för undervisningen eller genom resultatet på ett nationellt prov, uppgifter från lärare, övrig skolpersonal, en elev eller en elevs vårdnadshavare eller på annat sätt framkommer att det kan befaras att en elev inte kommer att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås, trots att stöd har getts i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen, ska detta anmälas till rektorn. Detsamma gäller om det finns särskilda skäl att anta att sådana anpassningar inte skulle vara tillräckliga. Rektorn ska se till att elevens behov av särskilt stöd skyndsamt utreds. Behovet av särskilt stöd ska även utredas om eleven uppvisar andra svårigheter i sin skolsituation. Samråd ska ske med elevhälsan, om det inte är uppenbart obehövt. Om en utredning visar att en elev är i behov av särskilt stöd, ska han eller hon ges sådant stöd. Rektorn har också enligt läroplanen ett särskilt ansvar för att undervisningen och elevhälsans verksamhet utformas så att eleverna får det särskilda stöd och den hjälp de behöver.

I förarbetena (prop. 2009/10:165 s. 276 och 278) anges att elevhälsan i dess individuellt inriktade arbete har ett särskilt ansvar för att undanröja hinder för varje enskild elevs lärande och utveckling. Elevhälsans mål är att skapa en så positiv lärandesituation som möjligt för eleven. Syftet med en samlad elevhälsa är bland annat att den ska resultera i beslut om specialpedagogiska åtgärder för eleven.

Utredning

Skolinspektionen har vid sin tillsyn granskat betygskataloger för två klasser över tre terminer för att se hur elevernas betyg utvecklats under denna period. Skolinspektionen kan i betygskatalogerna utläsa att det finns flera elever som under flera terminer inte uppnått de kunskapskrav som lägst ska uppnås i flera ämnen.

Rektorn uppger i intervju att flera av dessa elevers svårigheter och behov har uppmärksammats, men att elevernas behov av särskilt stöd inte har utretts.

Eftersom elevernas behov inte har utretts finns det heller inte beslutade aktuella åtgärdsprogram för eleverna enligt rektorn. Rektor uppger vidare att en utredning av elevers stödbehov består av tre delar, en del är den pedagogiska kartläggning som läraren ska göra, en del där föräldrarna till eleven bidrar med information om eleven och en del utgörs av elevhälsans utredning av elevens behov. Rektorn uppger att det kan vara lång väntetid på utredning av särskilt stöd och att hon har fått indikationer från elevhälsan att det finns pedagogiska utredningar som inte görs skyndsamt. En annan faktor som medfört att utredningar om särskilt stöd dragit ut på tiden är att elevhälsoteamet inte har varit komplett under flera år. Enligt rektorn finns inte tillräckliga förutsättningar för elevhälsan att utreda alla elevers behov av särskilt stöd skyndsamt efter att behov av sådan utredning anmälts till elevhälsoteamet. Detta beror på att elevhälsan som grupp är få till antalet i förhållande till skolans elevantal. Skolans rutin, d.v.s. arbetsgången, avseende utredning av elevers behov av särskilt stöd fungerar inte fullt ut utan rektorn vet att detta är något som hon behöver arbeta med för att processen ska gå mer skyndsamt. Lärarna uppger att elevhälsan gör så gott de kan utifrån sina förutsättningar, men elevhälsan är en för liten grupp för det uppdrag elevhälsan har, vilket medför att arbetet med att utreda elevers behov av särskilt stöd tar för lång tid.

Lärarna ger i intervju exempel på elever från flera klasser i olika årskurser som lärarna bedömt inte uppnår kunskapskraven, elever vilka enligt lärarna borde vara i behov av särskilt stöd men som inte erbjuds särskilt stöd idag. I avsaknad av särskilt stöd arbetar lärarna med extra anpassningar som enda stöd för dessa elever, trots att lärarna vet att detta inte är tillräckligt för några av eleverna. Flera av eleverna har utretts för särskilt stöd och rektorn har efter det beslutat om att fortsatt stöd ska ges i form av extra anpassningar uppger lärarna. Enligt lärarna finns det också elever vars behov av särskilt stöd rapporterats till elevhälsan för mer än ett år sedan, men som ännu inte har utretts och där lärarna inte vet om eleverna har behov av särskilt stöd eller inte.

Lärarna uppger vidare att rutinen på skolenheten, när en elevs svårigheter uppmärksammas, är att läraren först gör en pedagogisk kartläggning och att läraren sedan informerar elevhälsoteamet om elevens svårigheter. Elevhälsoteamet har sedan i uppdrag att utreda elevens behov av särskilt stöd. Resultatet efter att läraren kopplat in elevhälsoteamet i elevärendet blir ofta, enligt lärarna, att elevhälsan bedömer att läraren måste arbeta mer med extra anpassningar för eleven innan elevens behov av utredning för särskilt stöd anmäls till rektorn. Ansvar för att ge eleven stöttning hamnar åter hos läraren och denne begränsas av de extra anpassningar som läraren kan erbjuda inom

den ordinarie undervisningen. När det blir flera elever som läraren ska ge extra anpassningar åt i samma klass hinner inte lärarna med att tillgodose alla dessa elevers behov, enligt lärarna.

Lärarna uppger att eleverna borde kunna få särskilt stöd i alla ämnen, men att det inte ges i alla ämnen idag. Elever får exempelvis inte särskilt stöd i naturvetenskapliga ämnen enligt lärarna. Med det undantaget att om en elev har särskilt stöd i form av assistent så har eleven det i alla ämnen. Det framkommer av betygskatalogen att naturvetenskapliga ämnen tillsammans med svenska, engelska och matematik är de ämnen där flest elever inte uppnår de kunskapskrav som minst ska uppnås. I den dokumentation som Skolinspektionen tagit del av framgår det hur många elever i årskurs 1-5 som inte uppnått kunskapsmålen i olika ämnen och att det främst är ämnena svenska, engelska, matematik och musik där det är flest elever som inte uppnår kunskapskraven. Rektor uppger att hon uppskattningsvis fattar beslut om att inte upprätta åtgärdsprogram i 70 procent av de elevärenden där elevers behov av särskilt stöd har anmälts och utretts.

Flera av de elevakter som Skolinspektionen granskat visar att de extra anpassningar som beslutas efter utredning av särskilt stöd inte alltid varit tillräckliga då anpassningarna visat sig inte ha inverkat positivt på elevens kunskapsinhämtning eftersom elevens behov har kvarstått.

Elevhälsan ger flera skäl till att utredning av särskilt stöd inte alltid sker skyndsamt. Elevhälsan tror till exempel inte att lärarna rapporterar alla elever som inte uppnår de kunskapskrav som minst ska uppnås och lärarna anmäler inte alla elever till elevhälsan som har behov av utredning av särskilt stöd. Elevhälsan uppger vidare att när lärare anmält en elev för utredning till elevhälsan beslutar rektorn om specialpedagog ska göra en utredning av elevens behov och samtidigt ges läraren i uppdrag att göra en pedagogisk kartläggning på eleven. Det finns enligt elevhälsan exempel på att pedagogiska kartläggningar dröjer och det fördröjer specialpedagogens utredning av elevens behov av särskilt stöd. Det finns många elever vars behov av utredning har anmälts men som ligger och väntar på utredning enligt elevhälsan. Det händer också, uppger elevhälsan, att vissa elever inte får särskilt stöd trots att elevhälsan genom en utredning bedömt att eleven har behov av särskilt stöd. Om elever har behov av särskilt stöd men inte får det särskilda stödet är skälet ofta att resurserna inte finns på skolenheten, säger elevhälsan. Om till exempel en elev bedöms vara i behov av en assistent så har bara skolenheten ett visst antal assistenter att tillgå och skulle man flytta på en assistent skulle någon annan elev bli av med sitt särskilda stöd i form av assistent.

Vid intervju med elevhälsan framkommer vidare att beslut om att påbörja utredningar om behov av särskilt stöd även kan fördröjas av att rektorn inte alltid kan närvara vid EHT-möten. Ibland tas även beslut av någon av de biträdande rektorerna, som senare får rivas upp för att rektorn gör en annan bedömning och fattar ett annat beslut. Konsekvensen blir, enligt elevhälsan, att arbetsprocessen förskjuts och till exempel beslut om att utreda elever kan tvingas flyttas fram en vecka bara för att rektorn inte närvarar vid elevhälsoteamets möte.

Det har framkommit av inskickad dokumentation samt intervjuer med lärare, elevhälsa och rektor att det finns elever med mycket hög frånvaro vilka inte uppnår de kunskapskrav som minst ska uppnås. Nytt för det här läsåret är enligt rektorn att det på skolenheten har införts en rutin där alla lärare har i uppgift att direkt reagera och följa upp elevernas frånvaro. Uppgifter om hög frånvaro ska enligt rutinen föras vidare till EHT. Lärare ger i intervju exempel på att det finns en elev som har 40 procent frånvaro som lärarna har informerat elevhälsoteamet om. Lärarna har inte för denna elev fått någon återkoppling från vare sig rektor eller EHT ifall några insatser behövs för att öka elevens närvaro och motivera eleven till undervisningen. Även om rutinen är att EHT ska involveras vid elevers avvikande frånvaro uppger lärarna att man i slutändan som mentor är ensam med uppgiften att hantera elevers frånvaro, eftersom frågeställningen om vad som ska göras kring elevers frånvaro ofta skickas tillbaka till mentorn att ta hand om.

Vid den analys som elevhälsan gjort av elever som inte uppnår de kunskapskrav som minst ska uppnås har det enligt elevhälsan framkommit att det finns ett samband mellan hög frånvaro och elever som inte uppnår lägsta kunskapskraven. Utifrån detta och skolans nya rutiner för rapportering av närvaro tycker elevhälsan att det är anmärkningsvärt att de i elevhälsan inte fått fler än en elev rapporterad till sig. Enligt rutinen ska läraren intervjuva föräldrar för att kartlägga orsaken till elevens frånvaro. Det görs vanligen inte enligt elevhälsan, och lärare har uppgett till elevhälsan att det beror på att lärarna inte hinner med denna uppgift. Effekten av att rutinen inte efterlevs är, enligt elevhälsan, att personalen inte lyckats minska elevernas frånvaro och öka elevernas förutsättningar till högre måluppfyllelse. Den beslutade rutinen följs inte eftersom arbetet stoppar upp efter att läraren har tagit kontakt med elever och det görs ingen djupare analys av bakomliggande orsaker till frånvaron enligt elevhälsan.

I det systematiska kvalitetsarbetet står det att skolenheten identifierat att hög frånvaro kan kopplas till elevers möjligheter att uppnå de lägsta

kunskapskraven. Rektor uppger att hon är medveten om att rutinerna för elevers närvaro och rapportering vidare till elevhälsan inte fungerar fullt ut. Rektorn har varit tydlig med att alla lärare ska följa rutinerna men hon är medveten om att lärarna inte alltid följer upp elevernas frånvaro. Skolinspektionen har vid intervju med rektorn diskuterat elever som har hög frånvaro enligt skolenhetens frånvarostatistik och som inte uppnår de kunskapskrav som lägst kan uppnås i flera ämnen, elever vars stödbehov inte är utredda och därmed inte har åtgärdsprogram. Rektorn uppger att dessa elever är kända och har diskuterats vid elevhälsoteamets möten.

Motivering till föreläggande vid vite som ingripande

Enligt 26 kap. 10 § skollagen får Skolinspektionen förelägga en huvudman som står under dess tillsyn att fullgöra sina skyldigheter, om verksamheten inte uppfyller de krav som följer av de föreskrifter som gäller för verksamheten. Ett beslut om föreläggande gäller omedelbart. Ett föreläggande ska ange de åtgärder som tillsynsmyndigheten anser nödvändiga för att avhjälpa de påtalade bristerna.

Ett föreläggande får enligt 26 kap. 27 § första stycket förenas med vite. Ett föreläggande ska, enligt 26 kap. 27 § andra stycket skollagen, förenas med vite om föreläggandet avser en eller flera brister som allvarligt försvårar förutsättningarna för eleverna att nå målen för utbildningen, om det inte av särskilda skäl är obehövt.

Verksamheten vid Viskafors skolan i Borås kommun uppfyller inte de krav som följer av gällande föreskrifter. Borås kommun föreläggs därför att fullgöra sina skyldigheter och vidta nödvändiga åtgärder för att avhjälpa bristerna.

Skolinspektionen har, som framgår ovan, vid sin tillsyn kunnat konstatera brister i skolans arbete med särskilt stöd. Utredningen har bland annat visat att elever i behov av särskilt stöd inte skyndsamt utreds och att elever inte ges det särskilda stöd som de enligt lag har rätt till. Det framgår av de intervjuer Skolinspektionen genomfört att en av anledningarna till att utredningar av särskilt stöd inte sker skyndsamt är att elevhälsan varit ofullständig under en längre tid och till följd av detta inte hunnit med sitt uppdrag. Det har resulterat i att elever som varit i behov av utredning av särskilt stöd har hamnat i kö hos elevhälsan och därför tvingats vänta länge på resultatet av denna. Tillsynen visar att skolans arbete med att utreda elevers behov av särskilt stöd skyndsamt har varit eftersatt under ett antal år.

De sammanställda resultaten för Viskaforsskolan ligger inom flera områden lägre än genomsnittet för riket. Exempelvis hade endast 66 procent av eleverna i årskurs 9 som lämnade skolenheten läsåret 2015/16 uppnått de kunskapskrav som minst ska uppnås i alla ämnen. Motsvarande siffra för riket var 74 procent. En sammanställning över flera läsår visar att andelen elever som inte uppnått de kunskapskrav som minst ska uppnås i alla ämnen var 82 procent år 2011, 72 procent år 2012, 68 procent år 2013, 69 procent år 2014 och 65 procent år 2015. Sammanställningen visar på hur resultaten för Viskaforsskolan har blivit succesivt lägre sedan år 2011.

Att elevers behov av särskilt stöd under så lång tid inte utretts ordentligt kan ha medfört att elever, som har rätt till särskilt stöd enligt skollagen, helt blivit utan detta. Det kan också ha medfört att felaktiga, verkningslösa åtgärder satts in för eleverna (något som i sin tur kan ha förstärkts av avsaknaden av åtgärdsprogram). Det är således inte osannolikt att dessa brister haft en negativ inverkan på elevernas förutsättningar att nå målen för utbildningen. De konstaterade bristerna inom detta område måste mot denna bakgrund anses som allvarliga.

Med hänsyn till bristernas allvar, de konsekvenser bristerna redan fått och framöver riskerar att få, den tid under vilken bristerna redan fortgått och mot bakgrund av de övriga brister av allvarlig karaktär som konstaterats i verksamheten bedömer Skolinspektionen att bristerna är sådana att de allvarligt försvårar förutsättningarna för eleverna att nå målen för utbildningen. Eftersom det inte av särskilda skäl kan anses obehövt, ska Skolinspektionen därför förena föreläggandet i denna del med vite.

Trygghet, studiero och åtgärder mot kränkande behandling

Skolan ska, i det dagliga arbetet, arbeta för att elevernas lärmiljö ska präglas av trygghet och studiero och är fri från kränkande behandling. Skolan ska se till att eleverna kan bedriva sina studier i en lugn miljö där de exempelvis inte störs, hotas eller känner sig otrygga av andra elever. Denna miljö bör inte begränsas till enbart lektionssalar, utan även gälla övriga studieutrymmen på skolan som exempelvis skolbibliotek, grupprum. Vidare ska skolan genomföra åtgärder för att förebygga och förhindra kränkande behandling av elever vid skolan. Om en enskild elev upplever sig kränkt ska omständigheterna utredas, och i förekommande fall åtgärdas för att förhindra kränkande behandling i framtiden.

Bedömning av brist

Skolinspektionen konstaterar att Borås kommun inte uppfyller författningskraven avseende att:

- Utbildningen utformas så att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero. (5 kap. 3 § skollagen)
- Vid skolenheten bedrivs ett målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling av elever. (6 kap. 6-10 §§ skollagen)

Åtgärder

Skolinspektionen bedömer att följande åtgärd behöver vidtas för att avhjälpa bristen.

- Rektorn ska se till att utbildningen utformas så att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero.
- Rektorn ska se till att det vid skolenheten bedrivs ett målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling av elever. I detta ingår att se till att lärare och annan personal som får kännedom om att ett barn eller en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling anmäler detta till rektorn och att påstådda kränkningar utreds.

Motivering till bedömning av brist

Skolmiljön är inte för alla elever präglad av trygghet

Bedömning

Skolinspektionen bedömer att utbildningen vid Viskaforsskolan inte utformas så att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet. Tillsynen visar att det under en längre tid varit så att flera elever inte känner sig trygga under skoldagen till följd av andra elevers beteende. I framför allt de lägre årskurserna finns elever som är rädda för att bli retade, slagna och jagade av andra elever då sådant förekommit vid tidigare tillfällen. Det finns även elever med utåtagerande problematik som genom sitt agerande sprider en oro bland eleverna vilket påverkar elevernas studiemiljö på ett sådant sätt att de upplever sig otrygga under lektioner. De rastvakter som är ute på rasterna är sällan på de platser där kränkande behandling eller konflikter uppstår vilket gör att eleverna känner sig otrygga när ingen vuxen är i närheten. Tillsynen visar också att det är vanligt förekommande att elever i årskurs 7-9 under lektionerna möts av nedsättande kommentarer eller skratt från andra elever när eleverna frågar läraren om hjälp, vilket gör att det finns elever som känner sig

obekväma och otrygga i att fråga om hjälp om de inte förstår uppgifterna de har att utföra under lektionerna.

Tillsynen visar även att det är väl känt bland personal och rektorn att det varje år uppstår situationer med utåtagerande elever som under perioder skapar oro i klasserna. Trots denna kännedom finns inget förebyggande arbete vid skolenheten för att hantera dessa situationer innan de uppstår utan det är först då som eventuella åtgärder sätts in för att möta elevernas behov. Varken elever eller lärare kan beskriva att det bedrivs något systematiskt värdegrundsarbete med eleverna i förebyggande syfte för att främja en skolmiljö som präglas av trygghet för eleverna.

Utifrån vad som ovan anförts uppfyller inte Viskaforsskolan skollagens krav att utbildningen ska utformas på ett sådant sätt att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet.

Rättslig reglering

Enligt skollagen ska utbildningen utformas på ett sådant sätt att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero.

Utredning

Skolinspektionen har inför tillsynen fått information av vårdnadshavare till elever på Viskaforsskolan om att det under flera års tid inte varit tryggt för alla elever i förskoleklass upp till årskurs 6. Lärarna bekräftar i intervju att det finns klasser där eleverna inte känner sig trygga och uppger att orsaken är att det finns elever i vissa klasser som kan ha ett utåtagerande beteende vilket sprider otrygghet hos eleverna.

Vid intervju med elever i de lägre årskurserna framkommer det att det finns flera elever i olika årskurser som inte känner sig trygga i skolmiljön. Det finns elever i samma klass eller i andra klasser som eleverna är rädda för utifrån hur dessa elever tidigare har betett sig. Eleverna är rädda för att de ska bli slagna, jagade eller att elever ska säga elaka saker till dem. Lärarna säger till om de ser, men eleverna säger att lärarna inte alltid kan se vad som händer. Det finns områden inom skolområdet där lärarna inte har uppsikt över vad som sker och dit lärarna som vaktar inte går enligt eleverna. Elever uppger också att de känner till elever som bytt klass för att andra elever inte varit snälla mot dem.

Vid intervju med elevhälsan uppger dess representanter att det finns många elever som inte är trygga på skolan och att de eleverna finns jämnt fördelade över alla årskurser. Elevernas otrygghet framkommer exempelvis i

hälsosamtalen, utredningar av elever eller i samtal med annan personal. Kuratorn har utifrån den otrygghet som finns hos eleverna på förekommen anledning haft i uppdrag att arbeta med elever i ett par klasser vilket har gett positiv effekt i de klasserna.

Rektorn uppger att det under flera år har varit så att det uppkommer perioder där det i olika klasser inte är en studiemiljö präglad av trygghet. Rektorn uppger att hon känner till att det idag finns en otrygghet bland elever i de lägre åldrarna där det finns elever som är utåtagerande vilket påverkar tryggheten för andra elever. Det görs personalförstärkningar i klasser där utåtagerande elever finns. Skolenheten har emellertid svårt att rekrytera lämplig personal, lärare eller elevassistenter och får inga lämpliga sökanden till tjänsterna som utannonseras. Rektorn uppger att hon är medveten om att det är ett problem med elever som är aggressiva och som fysiskt ger sig på personal och andra elever. Det finns inte tillräcklig beredskap på skolenheten för att stödja de här elevernas behov.

Elever från årskurserna 7-9 uppger i intervju att det finns elever som inte känner sig trygga i deras klasser. Elever i årskurs nio säger exempelvis att det finns elever i klassen som inte känner sig tillräckligt trygga för att kunna ställa frågor till läraren när de inte förstår instruktionerna som getts vid genomgångar. Det händer ofta att elever kommer med kommentarer eller suckar om någon elev säger till läraren att han/hon inte förstår en uppgift eller en genomgång. Det är mellan tre till fem elever som säger nedsättande kommentarer beroende på vilket ämne det handlar om. Eleverna uppger vidare att det var värre i årskurs sju och åtta när eleverna precis hade börjat på skolan, men att det fortfarande förekommer suckar, kommentarer, grimaser och skratt åt elever som inte förstår uppgifterna under lektioner. Det förekommer i alla ämnen säger eleverna. Eleverna säger att lärarna måste bli bättre på att vara konsekventa med tillsägelser och fullfölja det de säger ska hända om eleven inte skärper sig, men eleverna säger också att lärare brukar säga till om någon suckar och att det blivit färre kommentarer från elever. Under förra läsåret fick elever som kommenterade andra elever kvarsittning och då hade eleverna bättre respekt för lärarna.

På fråga från Skolinspektionen ifall lärarna brukar tala med eleverna om hur eleverna ska bete sig mot varandra för att ingen ska känna sig otrygg uppger eleverna att lärarna talar om hur eleverna ska vara mot varandra efter att någon händelse har inträffat. Endast i ett par klasser kan eleverna ge exempel på att lärarna arbetar förebyggande om hur man ska vara mot varandra. En elev i de lägre årskurserna ger exempel på hur klassen varje vecka får olika uppdrag av

läraren för att reflektera om hur de ska vara mot varandra. Elever i en av grundskolans högre årskurser talar om att eleverna sett en film som ska få dem att reflektera över hur de ska vara mot varandra. Elever i de högre årskurserna säger också att de fick tillfälle att tala om hur eleverna ska vara mot varandra när de var yngre, men inte nu under grundskolans högre årskurser.

Eleverna i årskurs sju och åtta uppger att de en gång i veckan har mentorstid och då pratar mentorn med eleverna om vad som hänt i veckan och om något speciellt ska hända under kommande vecka. Lärarna använder inte den tiden till värdegrundsarbete, enligt eleverna. En elev uppger emellertid att de har fått svara på en trygghetsenkät, men eleverna har inte fått reda på resultatet och de har inte heller, enligt eleverna, diskuterat vilka förändringar som behövs på skolenheten för att förändra elevernas upplevelser av exempelvis otrygghet.

Lärarna bekräftar elevernas bild om hur lärarna arbetar med tryggheten på skolenheten, men tillägger att de har en likabehandlingsdag som revideras en gång om året. Vid senaste revideringen betonades hanteringen av sociala medier. Lärarna säger att de också försöker att påminna eleverna om skolenhetens ordningsregler. Det finns emellertid inget uttalat system för att diskutera värdegrundsarbetet med eleverna, utan det sker mest genom punktinsatser efter behov säger lärarna.

Lärarna säger även att det är vanligt förekommande att föräldrar förmedlar sin egen oro för sitt barns trygghet vidare till sina barn och att det påverkar elevernas uppfattning av trygghet i hög grad. En annan lärare berättar att i en klass har kuratorn kopplats in och varit inne i klassen och arbetat med en grupp elever där det fanns någon elev som genom sitt agerande spred mycket otrygghet bland andra elever. Efter det har klimatet i klassen blivit bättre. Lärarna uppger vidare att skolenhetens likabehandlingsgrupp har fått starta upp på nytt efter att delar av elevhälsan slutade förra året. Lärarna vet att det finns en plan för hur skolenheten ska arbeta med elevernas otrygghet, men planen har ännu inte hunnit implementeras i verksamheten. Det är enligt lärarna ett återkommande dilemma varje läsår att elever känner sig otrygga som en följd av andra elevers beteendemönster och skolenheten har inte ett förebyggande arbetssätt för att hantera dessa situationer utan det arbetet sker först vid uppkomna behov.

Elevhälsan uppger i intervjun att det bedrivs ett förebyggande arbete med att skapa en tryggare skolmiljö för eleverna. Det har t.ex. införts att all personal bär namnskyltar sedan ett år tillbaka och det finns rastvakter under rasterna. Elevhälsan uppger att de tillsammans med lärare i praktisk-estetiska ämnen håller i uppstartsaktiviteter i början på läsåret för eleverna i årskurs 1-6. Enligt

elevhälsan har lärarna och elevhälsan inte utvärderat om uppstartsaktiviteterna ger den effekt de önskat för elevernas trygghet. På fråga från Skolinspektionen vid intervjun ifall elevhälsan kan ge något mer exempel på målinriktat arbete som de är involverade i för att skapa en trygg miljö för eleverna blir svaret nej. Det finns inte heller på skolenheten något målinriktat arbete kring det återkommande mönstret av hur skolan arbetar med utåtagerande elever enligt elevhälsan.

Rektor uppger att huvudmannen inte ger skolenheten något stöd i arbetet med trygghet och studiero och rektorn har istället valt att spräcka sin budget för att ha råd att anställa den personal som behövs utifrån den rådande situationen på skolenheten.

Skolmiljön är inte för alla elever präglad av studiero

Bedömning

Skolinspektionen bedömer att alla elever inte tillförsäkras en skolmiljö som präglas av studiero. Vid tillsynen framkommer att undervisningen ofta störs av att elever uppträder på ett sådant sätt att klasskamrater inte kan få studiero eller möjlighet att koncentrera sig på skolarbetet. I vissa klasser i de lägre årskurserna är studiemiljön för eleverna i klassrummet så stökig att det finns enstaka lärare som inte kan bedriva undervisningen under delar av eftermiddagarna utan lärare tvingas att planera undervisningen så att eleverna får de kunskaper de behöver under förmiddagarna. Det innebär en stor risk för att eleverna inte får den undervisning som de enligt lag har rätt till och det försvårar för eleverna att nå de mål som utbildningen syftar till att eleverna ska uppnå. Det förekommer i flera klasser att lärarens undervisning och elevernas studier störs främst av att enstaka elever uppträder på ett sådant sätt att eleverna inte kan få studiero. Det förekommer bland annat att elever springer runt, skriker eller går ut och in i klassrummet under pågående lektion. Eleverna ändrar inte sitt beteende vid tillsägelse utan det beteendet fortgår vilket påverkar andra elevers möjligheter att arbeta under lektionerna. Tillsynen visar att det bland de elever som stör studieron finns elever som är i behov av extra anpassningar eller särskilt stöd och där skolan inte lyckats att hitta ett arbetssätt som möter dessa elevers behov så att eleverna ges adekvat stöd med att hålla koncentration och fokus på skoluppgifterna.

Utifrån vad som ovan anförts uppfyller inte Viskaforsskolan skollagens krav att utbildningen ska utformas på ett sådant sätt att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av studiero.

Rättslig reglering

Enligt skollagen ska utbildningen utformas på ett sådant sätt att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero.

Utredning

Lärarna uppger vid intervju att det finns flera klasser där det inte är studiero. I en årskurs där det finns två klasser beskriver läraren att det är mycket svårt att genomföra undervisning på eftermiddagarna. Till följd av det tvingas läraren planera så att alla viktiga moment som eleverna måste lära sig sker på förmiddagarna. En av anledningarna till att det inte är studiero på eftermiddagarna är att klassens resursperson lämnar klassen i början av eftermiddagen för att istället arbeta på fritidshemmet. Läraren känner inte att hen räcker till i undervisningen för eleverna utan resurspersonens närvaro i klassrummet. Lärarna beskriver ytterligare tre klasser där det inte är studiero och i en av de klasserna fungerar inte undervisningen alls för eleverna för att det är så stökigt i klassrummet.

Elevhälsan säger att det finns ett par stora klasser där de fått information av lärarna att det är svårt för dem att hinna med alla elever och att ge eleverna det stöd som de behöver vilket gör eleverna rastlösa och oroliga. Elevhälsan nämner också en klass i årskurserna 1-3 vilken oftast inte har studiero och att huruvida det råder studiero eller inte i klassen helt beror på elevernas dagsform.

Eleverna som deltog i intervjuer med Skolinspektionen ansåg att det vanligtvis är studiero under lektionerna. Enligt eleverna är det studiero om det går att läsa utan att bli avbruten, att eleverna räcker upp handen vid frågor och inte pratar rakt ut i klassrummet. I de lägre åldrarna gav eleverna emellertid exempel på att det ibland är så att lektionen inte har studiero till en början, men att det blir studiero en bit in i lektionen. Elever i de lägre årskurserna beskriver också att det finns elever som springer omkring, som skriker och går ut och in i klassrummet. Elever från en klass beskriver att de tidigare inte hade studiero i klassen, men att läraren arbetat tillsammans med klassen kring studiero. Idag har den klassen studiero enligt eleverna. Eleverna i de högre årskurserna säger att de anser att de har studiero, men att det finns ett fåtal elever som alltid stör under lektionerna. Eleverna tycker att lärarna ska vara mer konsekventa mot

eleverna som stör och det förekommer att elever inte ändrar sitt beteende vid tillsägelse. I ett ämne för eleverna på högstadiet är det inte studiero och i det ämnet säger aldrig läraren ifrån till eleverna.

För att skapa studiero beskriver lärarna att de vanligtvis har fokus på den enskilda eleven för att försöka finna lösningar och att de vanligtvis agerar efter att händelser har inträffat. Det sker även ett arbete på klassnivå om det inte är studiero i en klass, och inför att eleverna börjar i årskurs sju är lärarna mycket noga med hur de sätter samman de olika klasserna uppger lärarna. Lärarna i de lägre årskurserna upplever att det är svårt att ha ett förebyggande arbete med eleverna då eleverna behöver mer konkreta situationer att utgå ifrån för att de ska förstå vad läraren pratar om.

Lärarna säger att även om det vid en överlämning framkommer att det finns elever som behöver individuellt stöd för att inte påverka studieron negativt i klassen ges inte dessa elever fortsatt stöd per automatik utan läraren måste ändå först pröva om det fungerar att undervisa klassen utan extra resurser innan resurser åter sätts in. Enligt lärarna kunde skolan istället ha arbetat förebyggande med klassen för att skapa harmoni för eleverna innan svårigheterna visar sig. Först vid konstaterat behov sätts resurser in och då har redan klimatet satt sig i klassen och det är svårare att förändra det till ett bra klimat med studiero.

Lärarna ger som exempel på främjande arbete för studiero att elevhälsan varit drivande i att alla klasser följer en bestämd struktur med tydlig start och avslut av lektionerna, tydliga scheman och elevmappar färgkodade utifrån ämnen för att eleverna på skolan ska känna igen strukturen i de olika ämnena.

Elevhälsan berättar att de under läsåret 2015/16 genomförde handledning med elevassistenter i syfte att stärka elevassistenterna i sin roll att stödja elevens lärande. Det skedde tre gånger per termin. Denna insats har inte skett under detta läsår då det har varit svårt för elevhälsan att hitta tillfällen för handledning. Elevhälsan tycker att det hade varit önskvärt att fortsätta med handledningspassen då de ser ett behov av det eftersom elevassistenterna som får i uppgift att stötta elever ofta saknar erfarenhet av elever i behov av stöd. Elevhälsan uppger att de har som ambition att kunna sprida sin kunskap och erfarenhet för att kunna påverka arbetsron för enskilda elever, vilket i sin tur påverkar arbetsron för hela klassen. Enskilda elevers beteende kan medföra att oro sprids i hela klassen vilket förvärras om elevassistenter saknar kunskap och erfarenhet av hur de ska agera utifrån elevens behov.

Rektor beskriver att det är viktigt att lärarna ska vara auktoriteter och ledare i klassrummen och se alla elever utifrån deras individuella behov. Lärarna ska få eleverna att känna sig sedda och bli lyssnade på, vilket ger trygghet och förutsättningar för god studiero. Det finns lärare med den kompetensen på skolan uppger rektor, men hon har även identifierat att det finns lärare som behöver utveckla sitt ledarskap. Viskaforsskolan har ett utvecklingsarbete som pågår och elevhälsan har i oktober genomfört handledningspass för alla lärare.

Rektor är medveten om att det finns klasser där det inte är studiero och att det varit på detta sätt under den här terminen. I flera klasser uppger rektor att hon behöver stötta lärarna med att arbeta på sitt ledarskap eftersom det är något som påverkar studieron för eleverna.

Vid skolenheten bedrivs inte ett tillräckligt målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling av elever

Bedömning

Skolinspektionen bedömer att det vid skolenheten inte bedrivs ett tillräckligt målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling av elever.

Utredningen visar att det vid tidpunkten för Skolinspektionens tillsyn finns elever som utsätts för kränkande behandling av andra elever, och att förekomsten av kränkande behandling har ökat markant under höstterminen 2016 då många händelser inträffat på skolenheten (enligt elevhälsan har ökningen inletts tre veckor före Skolinspektionens tillsynsbesök). Lärarna berättar att de, på grund av omfattningen av de många händelser av kränkande behandling som inträffar på skolenheten, inte hinner med att anmäla och utreda alla uppgifter om kränkande behandling som kommer till deras kännedom. Det finns utarbetade rutiner på skolenheten i vilka det beskrivs hur all personal ska agera vid kännedom om att en elev upplever sig ha blivit utsatt för kränkande behandling, men lärarna förklarar att de inte, på grund av de många kränkningar som inträffar, hinner med att följa denna rutin.

Konsekvensen av att lärare inte hinner anmäla alla händelser där elever upplever sig utsatta för kränkande behandling till rektorn är att rektorn inte får kännedom om alla händelser som sker och inte heller kan anmäla uppgifterna vidare till huvudmannen. Det i sin tur medför att rektorn och huvudmannen inte får underlag till sig att analysera de bakomliggande orsakerna till förekomsten av kränkande behandling (rektor och lärare förklarar exempelvis att de inte vet vad orsaken till den plötsliga ökningen av antalet kränkningar på skolan som skett under höstterminen 2016 är, något som troligen hade kunnat

besvaras om kränkningarna utretts ordentligt). Utan sådant underlag kan ingen kartläggning genomföras för att identifiera om det finns gemensamma nämnare i form av exempelvis utrymmen eller tillfällen där kränkande behandling är mer vanligt förekommande. Om rektorn och huvudmannen inte informeras om omfattningen av de kränkningar som sker vid skolenheten försvåras även deras möjligheter att vidta skäligen åtgärder för att förebygga, främja och förhindra förekomsten av kränkande behandling av elever i framtiden. Det är av största vikt att framför allt lärare och rektorn har kännedom om omfattningen av, och orsakerna till, den kränkande behandling som sker för att ett effektivt målinriktat arbete mot kränkande behandling ska kunna bedrivas på skolenheten.

Mot ovanstående bakgrund kan skolenhetens målinriktade arbete för att förebygga och förhindra kränkande behandling inte anses uppfylla författningarnas krav.

Rättslig reglering

I skollagen anges att huvudmannen ska se till att det inom ramen för varje särskild verksamhet bedrivs ett målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling av elever. Huvudmannen ska se till att det genomförs åtgärder för att förebygga och förhindra att elever utsätts för kränkande behandling och att det varje år upprättas en plan med en översikt över de åtgärder som behövs för att förebygga och förhindra kränkande behandling av elever. En lärare eller annan personal som får kännedom om att en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling i samband med verksamheten är skyldig att anmäla detta till rektorn som i sin tur är skyldig att anmäla detta till huvudmannen. Huvudmannen är skyldig att skyndsamt utreda omständigheterna kring de uppgivna kränkningarna och i förekommande fall vidta de åtgärder som skäligen kan krävas för att förhindra kränkande behandling i framtiden

Utredning

Vid intervju med elevhälsan framkommer att skolenheten under de senaste tre veckorna fram till tidpunkten för Skolinspektionens tillsynsbesök haft många fall av kränkande behandling på skolenheten. Elevhälsan uppger att det handlar om slagsmål, verbala kränkningar och nätkränkningar bland eleverna samt att polisanmälningar gjorts. Kuratorn har blivit inkopplad kring oron i korridorer och rektorn har samtalat med eleverna och deras föräldrar. Elevhälsans uppfattning är att alla de händelser där elever känner sig utsatta för kränkande behandling inte anmäls till rektorn och att det finns många elever som inte känner sig trygga på skolan.

Eleverna berättar i intervjuer att det en vecka innan tillsynsbesöket varit ett slagsmål på skolan mellan högstadiееlever och att polisen kom till skolan i samband med den händelsen. Eleverna uppger att det förekommer kränkande behandling, men de har olika upplevelser av i vilken omfattning det sker. Några elever säger att det förekommer kränkande behandling som inte lärare ser och de tror inte heller att alla elever berättar om de ser att kränkande behandling sker. Eleverna i årskurserna 7-9 och lärarna i dessa årskurser säger att det förekommer nätkränkningar, men det är inte något stort problem vid tidpunkten för tillsynen, enligt eleverna som deltog i intervjun.

Lärarna beskriver att det finns ett fåtal elever vid skolenheten som har ett hotfullt beteende, som slåss och som kränker andra elever verbalt. Det finns vid tidpunkten för Skolinspektionens tillsyn elever som lärarna säger behöver "punktmarkeras" för att inte dessa elever ska bete sig kränkande mot andra elever. För någon av dessa elever har skolan en särskild åtgärd, men för de övriga har det inte vidtagits några åtgärder trots vetskap om att de har ett inte önskvärt beteende gentemot andra elever.

Lärarna beskriver vidare att det på skolenheten finns en rutin för rapportering av kränkande behandling och uppföljning med berörda elever. Om lärarna bortser från den period av tre veckor som varit precis innan Skolinspektionen besöker skolan, är lärarnas uppfattning att skolans rutiner har fungerat när elevers upplevelse av kränkande behandling rapporterats till rektorn. Under den här tidsperioden har det emellertid inte varit möjligt att skriva skriftliga rapporter till rektorn för alla situationer av kränkande behandling som inträffat och det har inte heller varit möjligt att hinna utreda alla de situationer som har rapporterats. Lärarna uppger samtidigt att allt som de får kännedom om inte skrivs ner men att rektorerna alltid informeras muntligen om händelser som sker, även om ingen skriftlig anmälan görs.

Rektorn bekräftar i intervju elevhälsans och lärarnas bild av att antalet fall av kränkande behandling ökat mycket under en kort period. Rektorn kan inte svara på varför det ökat under den här tidsperioden och säger att det var lugnt förra läsåret. Nu är det mycket oro bland eleverna och skadegörelse på kvällar och helger.

Motivering till föreläggande vid vite som ingripande

Enligt 26 kap. 10 § skollagen får Skolinspektionen förelägga en huvudman som står under dess tillsyn att fullgöra sina skyldigheter, om verksamheten inte uppfyller de krav som följer av de föreskrifter som gäller för verksamheten. Ett beslut om föreläggande gäller omedelbart. Ett föreläggande ska ange de

åtgärder som tillsynsmyndigheten anser nödvändiga för att avhjälpa de påtalade bristerna.

Ett föreläggande får enligt 26 kap. 27 § första stycket skollagen förenas med vite. Ett föreläggande ska, enligt 26 kap. 27 § andra stycket skollagen, förenas med vite om föreläggandet avser en eller flera brister som allvarligt försvårar förutsättningarna för eleverna att nå målen för utbildningen, om det inte av särskilda skäl är obehövligt.

Verksamheten vid Viskaforssskolan i Borås kommun uppfyller inte de krav som följer av gällande föreskrifter. Borås kommun föreläggs därför att fullgöra sina skyldigheter och vidta åtgärder för att avhjälpa bristerna.

Skolinspektionen har, som framgår ovan, vid sin tillsyn kunnat konstatera omfattande brister i tryggheten och studieron på skolenheten och i det målinriktade arbetet mot kränkande behandling. Dessa brister – i synnerhet bristerna inom tryggheten och studieron – måste betraktas som allvarliga eftersom de i en del klasser pågått under längre tid och har en negativ inverkan på elevernas förutsättningar att nå målen med utbildningen.

Om de konstaterade bristerna inom detta område tillåts fortgå riskerar de att även fortsatt få konsekvenser för eleverna. Bristerna riskerar att ytterligare försvåra för elever som redan – som en följd av brister inom bland annat aktivt lärarstöd samt skolans arbete med särskilt stöd – befinner sig i en utsatt situation. Det är angeläget att bristerna inom dessa centrala områden snarast rättas till.

Med hänsyn till bristernas allvar, de konsekvenser bristerna redan fått och framöver riskerar att få, den tid under vilken bristerna redan fortgått och mot bakgrund av de övriga brister av allvarlig karaktär som konstaterats i verksamheten bedömer Skolinspektionen att bristerna är sådana att de allvarligt försvårar förutsättningarna för eleverna att nå målen för utbildningen. Eftersom det inte av särskilda skäl kan anses obehövligt, ska Skolinspektionen därför förena föreläggandet i denna del med vite.

Föreläggande

Skolinspektionen förelägger med stöd av 26 kap. 10 § skollagen (2010:800) Borås kommun att senast den 13 september 2017 vidta åtgärder för att avhjälpa påtalade brister. De vidtagna åtgärderna ska senast samma dag skriftligen redovisas till Skolinspektionen.

Undervisning och lärande

Skolan ska se till att den ordinarie undervisningen utgår från och genomförs på ett sådant sätt att den främjar elevernas möjligheter att nå de nationella målen och kunskapskraven. I detta ingår att läraren ger eleverna ett aktivt lärarstöd genom att exempelvis genomföra strukturerade lektioner, genomföra undervisningen utifrån tydliga mål och syften och ge eleverna tydliga beskrivningar och förklaringar. Vidare anpassar läraren undervisningen efter elevernas olika förkunskaper och intressen, och ger eleverna såväl stöd som stimulans och utmaningar. I detta arbete kan samråd med elevhälsan underlätta. Genom bland annat en varierad, stimulerande och utmanande undervisning, och genom konstruktiv återkoppling, stärker läraren elevernas vilja att lära. För att kunna individanpassa undervisningen och ge eleverna inflytande över denna är det centralt att läraren skaffar sig kunskap om elevernas olika behov och förutsättningar, liksom låter eleverna vara delaktiga i planeringen av undervisningen.

Bedömning av brist

Skolinspektionen konstaterar att Borås kommun inte uppfyller författningskraven avseende att:

- Undervisningen innebär ett aktivt lärarstöd för eleverna. (3 kap. 3 § skollagen; 5 kap. 2 § skolförordningen; Lgr 11, 2 Övergripande mål och riktlinjer, 2.2 Kunskaper)

Åtgärder

Skolinspektionen bedömer att följande åtgärd behöver vidtas för att avhjälpa bristen.

- Lärarna ska se till att undervisningen innebär ett aktivt lärarstöd för eleverna i den omfattning som behövs för att skapa förutsättningar för eleverna att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås och i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för utbildningen.

*Motivering till bedömning av brist**Bedömning*

Skolinspektionen bedömer att undervisningen i alla ämnen inte innebär ett aktivt lärarstöd för samtliga elever. Vid Skolinspektionens tillsyn framkommer att lärarna i några ämnen i årskurserna 7-9 i sin undervisning endast i mycket begränsad omfattning anpassar undervisningen utifrån elevernas olika behov och förutsättningar. Det framkommer att även om vissa anpassningar görs i undervisningen i de aktuella ämnena – exempelvis kan elever i behov av det ges mer tid vid bedömningssituationer eller få välja mellan att genomföra prov muntligt eller skriftligt – görs inga förändringar av undervisningen för exempelvis de elever som har behov av mer stöd och hjälp i undervisningen. Skolinspektionen bedömer att det finns ett större behov av anpassningar av undervisningen till elevernas olika behov, samt att det finns elever som inte uppnår de kunskapskrav som minst ska uppnås och som i de aktuella ämnena skulle behöva få mer stöd av läraren. Av *Resultatanalysen vårterminen 2016*, inskickad av rektorn, framgår att åtgärder för att utveckla undervisningen tagits fram inför läsåret 2016/17, men rektorn säger att detta arbete vid tidpunkten för tillsynen ännu inte nått eleverna.

Mot bakgrund av ovanstående uppgifter konstaterar Skolinspektionen att ett aktivt lärarstöd, som kan anses uppfylla de krav som ställs i författningarna, inte ges vid skolan i samtliga ämnen och för alla elever. Detta medför att eleverna inte ges den ledning och stimulans de har behov av i sitt lärande och sin personliga utveckling för att de ska nå de kunskapskrav som minst ska uppnås och i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för utbildningen. Tillsynen visar också att flera av de elever som drabbas av dessa brister i det aktiva lärarstödet, av rektorn har bedömts att inte ha behov av särskilt stöd, utan är hänvisade till det stöd som skolan erbjuder i form av aktivt lärarstöd och extra anpassningar.

Rättslig reglering

I skollagen anges att alla elever ska ges den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande och sin personliga utveckling för att de utifrån sina egna förutsättningar ska kunna utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål. Elever som lätt når de kunskapskrav som minst ska uppnås ska ges ledning och stimulans för att kunna nå längre i sin kunskapsutveckling. Enligt skolförordningen ska eleverna genom strukturerad undervisning ges ett kontinuerligt och aktivt lärarstöd i den omfattning som behövs för att skapa förutsättningar för att eleverna når de kunskapskrav som minst ska uppnås och i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för utbildningen. I

läroplanen anges att läraren ska stimulera, handleda och ge särskilt stöd till elever som har svårigheter samt att skolan ska erbjuda eleverna strukturerad undervisning under lärares ledning, såväl i helklass som enskilt.

Utredning

Det framkommer i intervju med elever från årskurserna 7-9 att lärarna i några ämnen i sin undervisning följer en speciell struktur. Eleverna säger att innehållet varierar utifrån arbetsområde, men undervisningens genomförande är den samma inom dessa ämnen och förändras inte utifrån olika elevers behov av stöd. Upplägget för dessa ämnen är enligt eleverna att de under fyra veckor har genomgångar och att det sedan kommer ett prov. Eleverna säger att det finns elever som inte uppnår de kunskapskrav som minst ska uppnås och som i de här ämnena skulle behöva få mer stöd av läraren. Elever säger vidare att de har klasskamrater som skulle ha större förutsättningar att uppnå kunskapskraven om de fick mer hjälp och stöd på lektionerna. Det finns också elever vilka inte är motiverade och som inte tar emot hjälp även om de erbjuds det och som även väljer att inte göra arbetsuppgifter de inte känner för att göra, säger de intervjuade eleverna. Lärare bekräftar i intervju att det finns elever vilka inte är motiverade och som därför inte gör det de ska på lektionerna.

Det finns enligt eleverna andra ämnen där undervisningens anpassas mer aktivt utifrån olika elevers förutsättningar och intresse. Det framkommer även i intervju med lärarna att undervisningen i flera andra ämnen, än de ämnen som avses i stycket ovan, utgår utifrån att eleverna har olika behov och olika förutsättningar att ta till sig av undervisningen. Lärarna beskriver bland annat att eleverna under dessa lektioner får resonera och föra diskussioner med varandra. På detta sätt får elever som har svårare för sig höra vilka tankar andra elever har och kan lära sig av det. Det är en framgång att mycket av undervisningen görs tillsammans med hela klassen och elever som har lite svårare för sig kan lyssna på diskussionerna och lära sig hur andra tänker och resonerar uppger lärare.

En av lärarna som undervisar i de ämnena som eleverna säger följer en bestämd struktur och inte utgår från elevers behov, ombeds under intervju med Skolinspektionen att berätta hur hen använder sig av ett aktivt lärarstöd i sin undervisning. Läraren återkommer med flera beskrivningar på hur elever kan bedömas på olika sätt, muntligt och skriftligt, och att läraren försöker fånga elevernas uppmärksamhet genom att erbjuda eleverna ett intressant innehåll i undervisningen. Läraren säger att det är motivationen hos eleverna som saknas när de inte gör de uppgifter som ges under lektionen. Läraren ger inte Skolinspektionen någon redogörelse för hur undervisningen anpassas för de

här eleverna för att öka deras motivation utan endast beskrivningar på hur läraren anpassar för eleverna efter genomfört arbetsområde vid bedömning av vilka kunskapskrav eleven har uppnått. Eleverna ges främst mer tid och det kan innebära att eleven skriver ett prov senare eller får mer tid vid provtillfället. Lärare i andra ämnen säger att de vill motivera eleverna genom att exempelvis låta eleverna testa olika sätt att inhämta kunskaper i ämnet.

Skolinspektionen kan i betygskatalogen se att det finns flera elever i årskurs 8 och 9 som i tidigare nämnda ämnena inte uppnått kunskapskraven för betyget E. Lärare, elevhälsa och rektor uppger vid intervju att de är medvetna om att flera elever inte uppnår kunskapskraven i de här ämnena. Hur undervisningen organiseras i dessa ämnen och betygsstatistik i ämnena har enligt lärarna även diskuterats och jämförts med andra ämnen. Det framkommer av intervjuer med lärare och rektor att det inte är ovanligt att dessa ämnen är borttagna vid anpassad studiegång och det finns inga elever vilka har särskilt stöd i dessa ämnen om det inte är så att eleverna har stöd av en resursperson under skoldagen.

I den dokumentation som Skolinspektionen tagit del av står det i reflektionen till Resultatanalysen vårterminen 2016 att "Man har inte skapat rätt förutsättningar för elever." och "Anpassningar som gjorts har inte förändrats trots att elever inte når målen." Redovisade åtgärder inför läsåret 2016/17 är exempelvis att alla pedagoger med ledning av förstelärarna ska arbeta för att utveckla "god undervisning". Rektor uppger vid intervju att detta är nytt för det här läsåret och att förstelärarna arbetar med de andra lärarna att identifiera vad som är god undervisning. Alla lärare samlas i diskussioner kring begreppet "god undervisning". Detta arbete har vid tillsynen enligt rektorn ännu inte nått eleverna. Rektorn upplever att det nu är ett positivt driv kring utveckling av undervisning och att det ökat med de utvecklingsinsatser som gjorts inom matematik.

Motivering till föreläggande som ingripande

Borås kommuns verksamhet vid Viskafors skolan uppfyller inte de krav som följer av gällande föreskrifter. Borås kommun föreläggs därför att fullgöra sina skyldigheter och vidta åtgärder för att avhjälpa bristerna.

Förutsättningar för lärande och trygghet

Skolan ska se till att viktiga förutsättningar för elevernas lärande och trygghet är uppfyllda på skolan. Rektorn ska i ett tidigt skede uppmärksamma elever som av ogiltiga skäl inte deltar i

skolarbetet, så att eleven så snart som möjligt deltar. Skolan ska bedriva ett aktivt värdegrundsarbete, som innebär att exempelvis grundläggande demokratiska värderingar och mänskliga rättigheter kommer till uttryck i praktisk handling.

Vidare ska lärarna ha kompetens och samverka med varandra, för att genom till exempel erfarenhetsutbyte utveckla skolans undervisning. Centrala stödfunktioner som skolbibliotek, elevhälsa och studie- och yrkesvägledning används aktivt i utbildningen, för att stödja och främja elevernas utveckling mot de nationella målen. Skolan ska således inte bara ha tillgång till dessa funktioner, utan de ska kontinuerligt användas i undervisning och övrig skolverksamhet.

Bedömning av brist

Skolinspektionen konstaterar att Borås kommun inte uppfyller författningskraven avseende att:

- Elevhälsan används främst förebyggande och hälsofrämjande, för att stödja elevernas utveckling mot utbildningens mål. (2 kap. 25 § skollagen)

Åtgärder

Skolinspektionen bedömer att följande åtgärd behöver vidtas för att avhjälpa bristen.

- Rektorn ska se till att elevhälsan används främst förebyggande och hälsofrämjande för att stödja elevernas utveckling mot utbildningens mål.

Motivering till bedömning av brist

Bedömning

Skolinspektionen bedömer att elevhälsan inte främst används förebyggande och hälsofrämjande för att stödja elevernas utveckling mot utbildningens mål. Av intervjuer med elevhälsa, lärare och rektor framgår att elevhälsan endast i begränsad utsträckning bedriver ett förebyggande och hälsofrämjande arbete. Elevhälsans representanter berättar i intervju att elevhälsan inte varit fulltalig under flera år och till följd av att alla professioner inte funnits på plats inte kunnat arbeta som en samlad resurs.

Elevhälsan och lärarna beskriver i intervjuerna med Skolinspektionen några förebyggande insatser som genomförs men trots att det på skolan finns en problematik med trygghet och bristande studiero i flera klasser och att det förekommer kränkande behandling, kan elevhälsan och lärarna inte redogöra för något övergripande målinriktat och förebyggande arbete som elevhälsan

utför för att skapa trygghet och studiero för alla elever på Viskaforssskolan. Det är anmärkningsvärt att rektorn inte prioriterat detta, inte minst då det under en längre tid uppkommit perioder då det inte varit trygghet och studiero i flera klasser, något som elevhälsan genom ett förebyggande och hälsofrämjande arbete hade kunnat bidra till att förhindra. Mot ovanstående bakgrund kan det sätt elevhälsan används på inte anses leva upp till författningarnas krav om att elevhälsan används som en samlad resurs för främst förebyggande och hälsofrämjande insatser för att stödja elevernas utveckling mot målen.

Rättslig reglering

Enligt skollagen ska det för eleverna i förskoleklass och i grundskolan finnas elevhälsa. Elevhälsan ska omfatta medicinska, psykologiska, psykosociala och specialpedagogiska insatser. Elevhälsan ska främst vara förebyggande och hälsofrämjande. Elevernas utveckling mot utbildningens mål ska stödjas. För medicinska, psykologiska och psykosociala insatser ska det finnas tillgång till skolläkare, skolsköterska, psykolog och kurator. Vidare ska det finnas tillgång till personal med sådan kompetens att elevernas behov av specialpedagogiska insatser kan tillgodoses.

I förarbetena till skollagen (prop. 2009/10:165, s. 277) anges bl.a. följande: elevhälsans fokus ska inte vara hälso- eller sjukvårdande insatser i snäv bemärkelse utan förebyggande och hälsofrämjande insatser i ett bredare perspektiv.

Utredning

Elevhälsan uppger i intervju att exempel på förebyggande aktiviteter kan vara att de har ett uppdrag från skolledningen att se till att personalen samtalar och diskuterar kollegialt om ledarskapet i klassrummet. Lärare och delar av elevhälsan har haft en föreläsning för lärarna med fokus på detta för ca tre veckor sedan. Elevhälsan är även med och tar ansvar för skolans uppstarts dagar för elever på låg- och mellanstadiet. Kuratorn är även en del av likabehandlingsgruppen vilket kan ses som ett förebyggande arbete. Elevhälsan är emellertid enig om att de inte arbetar främst förebyggande och hälsofrämjande utan mycket saker uppstår som lärarna bedömer som akut där elevhälsans resurser tas i anspråk. Det kan exempelvis uppstå kaos i en klass och kuratorn kan bli ombedd att gå in i den klassen som stöd och för att arbeta med enskilda elever. Insatser av elevhälsan på grupp nivå sker enbart om det har inträffat någon händelse som kräver en sådan insats av elevhälsan. Elevhälsans förebyggande och hälsofrämjande arbete får ofta stå åt sidan till förmån för insatser som behöver ske kring elevers individuella behov och inte

heller på elevhälsans möten diskuteras något förebyggande och hälsofrämjande arbete, uppger elevhälsan. Elevhälsan har i perioder under lång tid inte varit fulltalig och deras tid i dag räcker inte till för det förebyggande och hälsofrämjande arbetet. Enligt elevhälsan kan det vara så att låga betygsresultat kan vara kopplat till att elever känner sig otrygga.

Lärarna uppfattar inte att elevhälsan arbetar förebyggande och hälsofrämjande i den omfattning som elevhälsan borde göra. Elevhälsan gör en del insatser, bland annat driver de likabehandlingsteamet på skolan och genomför trivselenkäten med eleverna. Lärarna berättar vidare att elevhälsan även varit drivande i att alla klasser följer en struktur i undervisningen med tydlig start och avslut av lektionerna samt att scheman och elevmappar ska vara färgkodade utifrån ämnen. Detta för att eleverna lättare ska känna igen sig i hur lektionernas struktur är upplagd i olika ämnen.

Eleverna i årskurserna 7-9 berättar i intervju att de fyller i en trivselenkät, men de känner inte till att de fått reda på något resultat eller fått diskutera resultaten i sina klasser. Det framkommer i intervju med rektorn att elevhälsan inte varit intakt under en längre tid, men att det vid tillsynen på skolan fanns alla professioner. Rektor uppger att tillgång till elevhälsa inte varit tillräcklig vilket påverkat deras möjlighet att arbeta främst förebyggande och hälsofrämjande för att stödja elevernas utveckling mot utbildningens mål och denna tillgång till elevhälsan har påverkat processen för skyndsamt utredning av särskilt stöd. Elevhälsan har därför inte räckt till för sitt uppdrag och räcker inte vid tiden för tillsyn till för sitt uppdrag enligt rektor.

Motivering till föreläggande som ingripande

Borås kommuns verksamhet vid Viskaforsskolan uppfyller inte de krav som följer av gällande föreskrifter. Borås kommun föreläggs därför att fullgöra sina skyldigheter och vidta åtgärder för att avhjälpa bristerna.

Övriga arbetsområden

Bedömning

Det har vid tillsynen inte framkommit annat än att skolenheten uppfyller författningarnas krav avseende följande:

Bedömning och betygssättning

Skolan ska se till att läraren gör en allsidig bedömning av elevernas kunskaper utifrån de nationella kunskapskraven, och ger eleven och dess vårdnadshavare information om elevens kunskapsmässiga och sociala utveckling. Eleven ska, när omdömen ges eller betyg sätts i olika ämnen, enbart bedömas utifrån de nationella kunskapskraven och inte utifrån andra kriterier som läraren och skolan själv upprättat. Lärarens analyser av elevernas kunskaper ska bygga på olika underlag, som tillsammans ger en bred och allsidig bild av elevernas kunskaper. I detta ingår att läraren bl.a. ska använda sig av nationella ämnesprov tillsammans med övriga muntliga och skriftliga elevprestationer. Vidare ska skolan göra eleven och dess vårdnadshavare delaktiga i elevens utveckling genom att, löpande under studietiden och genom utvecklingssamtal, informera om elevens kunskapsmässiga och sociala utveckling och hur denna bäst kan stödjas.

Styrning och utveckling av verksamheten

Rektor ska, genom ett aktivt ledarskap, styra och utveckla verksamheten vid skolan så att alla elever ges en likvärdig utbildning av god kvalitet i en trygg miljö. Därför ska rektor, tillsammans med elever och personal, ha ett långsiktigt arbete för att nå detta syfte. Arbetet sker genom att utifrån en analys av nuläget identifiera verksamhetens utvecklingsbehov och med grund i denna analys sedan vidta nödvändiga förbättringsåtgärder. Detta innebär exempelvis att personalen ges kompetensutveckling som motsvarar de behov som framkommit genom analys av verksamhetens förbättringsområden. Det innebär också att rektor fördelar verksamhetens resurser på ett sätt som svarar mot elevernas behov, så att alla elever ges förutsättningar att nå målen för utbildningen.

Beslut

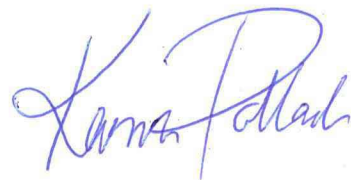
2017-02-03
35 (38)

Dnr 43 - 2016:4682

På Skolinspektionens vägnar

Björn Persson
Tf. avdelningschef

Karin Pollack
Föredragande/Utreddare

Hur man överklagar, se bilaga 3

Bilagor

Bilaga 1: Allmänt om tillsynen

Bilaga 2: Fakta om Viskaforsskolan F-9

Bilaga 3: Överklagandehänvisning

Bilaga 1: Allmänt om tillsynen

Skolinspektionen granskar regelbundet all skolverksamhet i hela landet, för att se att den följer de lagar, regler och läroplaner som finns för verksamheten. Målet är att bidra till alla barns och elevers lika rätt till god utbildning i en trygg miljö, där alla når minst godkänt i alla ämnen.

Skolinspektionen granskar alla huvudmän, vilket innebär alla kommuner, utbildningsföretag och andra organisationer som driver skolverksamhet. Tillsynen görs vart tredje år. All skolverksamhet som en viss huvudman ansvarar för ingår i tillsynen. Det handlar om förskola, förskoleklass, grundskola, gymnasieskola, grund- och gymnasiesärskola, vuxenutbildning, fritidshem och annan pedagogisk verksamhet.

Alla skolenheter ingår i tillsynen. Skolinspektionen prioriterar att besöka de skolor där en hög andel elever riskerar att inte få den utbildning de har rätt till. Det innebär att vi kan stanna längre på dessa skolenheter under själva tillsynsbesöket, men också att vi bättre kan följa upp att eventuella brister åtgärdas och ge råd och vägledning.

Skolinspektionen bedömer om, och i sådana fall på vilket sätt, den granskade verksamheten inte uppfyller de regler som gäller. Myndighetens granskning utgår bland annat från skollagen, förordningar och läroplaner. Bestämmelser som verksamheterna är skyldiga att följa.

När Skolinspektionen har tagit in tillräcklig information gör myndigheten en bedömning av om verksamheten lever upp till de lagar och regler som finns för verksamheten. Alla huvudmän får ett tillsynsbeslut för de verksamheter som huvudmannen ansvarar för. Dessutom får de skolenheter där Skolinspektionen fördjupat tillsynen och gjort tillsynsbesök ett eget beslut, som bara handlar om den skolenheten.

Skolinspektionen fattar också enskilda beslut avseende huvudmannens ansvarstagande över de skolformer som huvudmannen ansvarar för. Innan ett beslut fastställs ges alltid huvudmännen möjlighet att ta del av och lämna synpunkter på de sakuppgifter som Skolinspektionen grundar sina bedömningar på. I de fall Skolinspektionen funnit brister har huvudmannen ansvar för att komma tillrätta med bristerna. Huvudmannen ska också redovisa de åtgärder som har vidtagits i för att åtgärda bristerna. För att följa upp huvudmännens arbete kan flera besök eller andra kontakter bli aktuella då Skolinspektionen också vill se effekter av de åtgärder som vidtas.

Mera information om den regelbundna tillsynen finns på Skolinspektionens webbplats www.skolinspektionen.se under fliken Inspektion.

Bilaga 2: Fakta om Viskaforsskolan F-9

Viskaforsskolan F-9 är en kommunal grundskola med cirka 560 elever i Borås kommun, som erbjuder utbildning från förskoleklass till grundskolans årskurs 9. Skolenheten har tre arbetslag: lärare i förskoleklass till årskurs 3, lärare i årskurserna 4 till 6 och lärare i årskurserna 7 till 9. Skolenheten leds av en rektor.

Bilaga 3: Överklagandehänvisning

Skolinspektionens beslut om föreläggande vid vite får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Överklagandet ställs till Förvaltningsrätten i Stockholm, men ska skickas eller lämnas till Skolinspektionen, Box 2320, 403 15 Göteborg.

Överklagandet ska ha inkommit till Skolinspektionen inom tre veckor från den dag då klaganden fick del av beslutet. Om klaganden är en part som företräder det allmänna ska överklagandet dock ha inkommit inom tre veckor från den dag då beslutet meddelades.

I skrivelsen ska anges vilket beslut som överklagas och vilken ändring som önskas. De skäl som finns för ändring bör också anges. Skrivelsen ska vara undertecknad av klaganden eller dennes ombud.